

Sv. Luciji poleg Pirana. Prebudila je tamojšnje Slovence in rešila njihovo mladino potujčenja. Strašno so besneli piranski irredentovci ter prorokovali, da šoli ne bo leto dni obstanka. Toda — motili so se! Šola obstoji in napreduje dobro pod vodstvom vrlega narodnjaka tovariša Arnska. Narodna zavest se lepo druži s patriotsko ljubeznijo v srcu tega toli zatiranega slovenskega prebivalstva. Kakor drugod, tako so se tudi t. u. zavzeli, da kaj store v pomoč »Rdečemu križu«. Priredili so dne 14. maja šolsko veselico z jako lepim vzporedom. Prišlo je mnogo ljudstva, da položi mal dar na oltar domovine. Tudi slovenski vojaki iz Pirana so naše ljudstvo razveselili s svojim posetom. Hvala jim in čast! Udeležilo se je veselice tudi učiteljstvo iz Kort, iz Kaštela in iz Kopra s šolarji. Vsi so se divili prelepemu izvajanju vzporednih točk. Tov. učitelj in tov. učiteljica imata lepo zadostženje za svoj trud, kakaj uspeh prireditve je v moralnem in gmotnem oziru jako dober. Znatna vsota, ki se je nabrala ob tej priliki, je bila izročena vojnopomožnemu uradu v Kopru.

Iz Dalmacije.

—d— **Za moško učiteljske v Makarski v Dalmaciji.** Občinski zastop je sprejel predlog občinske uprave, da najame 120.000 K posojila za nabavo zemljišča za zgradbo moškega učiteljskega, ki ga hoče vlada premestiti v Makarsko.

—d— **Kolajne »Osvečeno Kosovo 1912.«** prepovedane. Iz Zadra poročajo, da je prepovedano nositi in hraniti srbske kolajne »Osvečeno Kosovo 1912.« Kolajna ima napis »Osvečeno Kosovo«, pod napisom je letnica 1912. Na kolajni so napisana imena raznih mest: Bitolj, Skader itd. Prekršenje prepovedi se kaznuje z globo 2 do 200 kron, oziroma z zaporom 6 ur do 14 dni.

—d— **Imenovanje.** Referent za administrativne in ekonomske zadeve na dalmatinskem deželnem šolskem svetu, Leopold Golf, je bil imenovan za dvornega svetnika ad personam. Dvorni svetnik Golf je iz dobroznane ljubljanske rodovine.

—d— **»Monarhija«** v treh jezikih. Glasilno monarhistične lige je pričelo izhajati v Zadru v treh jezikih: v italijanskem, hrvaškem in nemškem. Prej je izhajalo samo v italijanskem jeziku v Trstu.

Živinozdravniške študije. Korespondenčni urad: Z začetkom študijskega leta 1916/17 se sprejme na c. in kr. živinozdravniški visoki šoli na Dunaju 20, na kraljevi ogrski živinozdravniški visoki šoli v Budimpešti pa 10 aspirantov. Prosilci se morajo zavezati za sedemletno vojaško živinozdravniško službovanje v c. in kr. armadi. Za čas študij bodo na račun vojnega proračuna nastanjeni skupno ter bodo dobivali hrano, opremo in orožje. Šolnine, izpitnih pristojbin in pristojbine za diplomu jim ne bo treba plačati. Tako jim je omogočeno, da dokončajo študije brez materialnih žrtev s svoje ali svojecevi strani in morejo v svojem vojaškem službovanju doseči čin štabnega (višjega štabnega) živinozdravnika VIII., oz. VII. činovnega razreda.

Splošni vestnik.

Državna podpora za vdove državnih uradnikov. Pri ministrskem predsedniku in finančnem ministru je bila deputacija, ki je prosila za podporo vdovam državnih uradnikov in uslužbencev. Zvedela je, da se o tem vprašanju že vrše posvetovanja in da je upati na uspeh, ker vse oblasti v polni meri priznavajo upravičenost teh želj. — Kaj pa vdove učiteljev?

Prvo splošno uradniško društvo Avstro-ogrsko monarhije je imelo dne 29. aprila svoj občni zbor, na katerem je bilo zastopanih 4000 članov. Poročilo generalnega tajnika je bilo sprejeto s pohvalo in so se odobrili računski zaključki. Posebno zanimanje je zbudilo poročilo o izrednih zahtevah, ki so se zaradi polnega vojnega rizika brez povišanja premij stavile do oddelka za življensko zavarovanje. Samo v letu 1915 je za vojne smrtne slučaje došel za izplačilo znesek K 1.224.373. Nadalje je omenjalo poročilo, da je poleg premijske rezerve 76,8 mil. kron in rezerve za škode v znesku 1¼ milijona K društvu na razpolago še posebna rezerva za vojno zavarovanje v znesku 1½ milijona kron in superrezerve skoro 3 milijonov kon, tako da bo oddelek za zavarovanje tudi nadalje mogel zadoščati celo najizrednejšim zahtevam. Soglasno so bili odobreni predlogi o porabi poslovnega prebitka.

Kongrua. »Slovenec« poroča: Državni poslanci dr. Stojan, dr. Faidutti, Hauser, profesor Londzin in Prisching so bili pri ministru Hussarku, da v imenu parlamentarne zveze duhovnikov priporočajo hitro rešitev vprašanja kongrua. Minister je izjavil, da se bo plača dušnih pastirjev izboljšala na ta način, da se bo dovolilo doklade v razmerju dotacijskih dopolnilnih prispevkov verskega fonda v posameznih škofijah. Škofijski ordinariati bodo stavili predloge glede razdelitve na posamezne škofije. Deputacija se je oglašila tudi pri dunajskem generalnem vikarju pomožnem škofu dr. Pflugerju kot zastopniku kardinala nadškofa. Kakor poroča »Reichspost«, gre le za majhno vsoto, pa vendar se rešitev zavlačuje, kakor še pri nobenem drugem stanu. In vendar je položaj čisto jase. Zakaž tudi največji umetnik v stradanju ne bo razvozlal uganke kako naj danes dušni pastir živi s 1800 do 2000 K. In takih je dosti. Da se zadeva že tako dolgo vleče, je že sramota za celo katoliško prebivalstvo, čigar duhovščini se to dogaja. — Mi smo za to, da dobi podpora vsak, ki jo v teh hudih časih potrebuje. — Kako pa naj s svojimi dohodki živi učiteljstvo?

Otroci naj hodijo bos! V zagrebških listih čitamo: Poizkus nadomestiti zlasti pri otrocih usnjate črevlje s takimi, ki imajo lesene podplate, se ni obnesel, ker je obutev za otroško živahnost pretežka. Usnjeni črevlji pa stanejo danes toliko, da jih mali uradniki, obrtniki, učitelji, delavci ne premore. Treba je poseči po radikalnem sredstvu: otroci naj hodijo bos! — ne le doma, temveč tudi na ulici! Nazor, da to ne pristaja, da je sramotno, se mora pobijati in odpraviti. V Zagrebu na Ilici je videti vsak dan soprogo nekega slovitega kirurga, elegantno damo, ki vodi svojo deco popolnoma boso na izprehod. Ta dama ima gotovo toliko denarja, da bi svoje otroke prav lahko obula. Pa tu gre za princip praktičnosti in ne za vprašanje siromašnosti! Zato, pametni ljudje, pustite, naj hodi deca bosa! — Tako v Zagrebu. Isto velja pač tudi za druge kraje. Mnogi starši so naravnost primorani, da štedijo z otroškim obuvalom, saj je treba misliti na zimski čas. Usnja bo še manj in še dražje bo. Zlasti šolska vodstva naj bi poučila otroke, da ni nespodobno, hoditi bos, temveč da je praktično in — zdravo!

Razgled.

— **Poslanec Pollauf padel.** »Parlamentarna korespondenca« poroča, da je padel pri obstreljevanju Gorice dne 14. pret. m. državni poslanec nadporočnik dr. Viljem Pollauf. Rajnik je zastopal v državnem zboru dunajski volilni okraj Währing 2. Bil je v 40. letu.

— **Informačni spis o češkem narodu.** V kratkem času izide pod uredništvom državnega poslanca dr. V. Tobolke knjiga »Das böhmische Volk«, ki naj informira političke, gospodarske in kulturne kroge v Avstriji in Nemčiji o pomenu in sili češkega naroda. Pri knjigi so sodelovali odlični češki politiki, finančniki in učenjaki. Pridejane so ji tudi slike in mape.

— **Turški učenci na madžarskih šolah.** Iz Budimpešte poročajo, da je prispele tjakaj iz Carigrada 48 turških mladencev, ki vstopijo v razne madžarske šole.

— **Dr. Karel Mattuš,** višji ravnatelj češke deželne banke, je praznoval svojo osemdesetletnico. Jubilar je eden najodličnejših čeških politikov in finančnikov in je mnogo let v državnem zboru in v deželnem zboru češkem igral veliko vlogo.

— **Promocija nadvojvode Friderika za častnega doktorja levovske filozofske fakultete.** V stanu vrhovnega armadnega poveljništva se je izvršila 10. pret. m. promocija vojnega maršala nadvojvode Friderika za častnega doktorja filozofske fakultete levovskega vseučilišča.

— **Dorpatskega vseučilišča ne premešče.** Korespondenčni urad: »Novoje Vremja« razpravlja o načrtu, da bi dorpatsko vseučilišče premestili v Perm. Odločilne osebe da so prosile vrhovnega poveljnika severne fronte, Kuropatkina, da bi se premestilo vseučilišče kolikor mogoče pozno. Kuropatkin je odgovoril, da ne vidi, kakor je poudarjal že dvakrat, nikakršne potrebe, da bi se vseučilišče premeščalo iz vojaških vzrokov.

— **Djakovski škof Krapac** hrvaškemu narodu. Djakovski škof Krapac je daroval za različne dobre namene in društva blagajniške listke IV. vojnega posojila v skupni vrednosti 635.831 K 51 v. Med drugim je daroval za zgradbo hrvaških šol v Slavoniji 100.000 K. — Škof Krapac je naslednik slavnega vladike J. J. Strossmayera.

— **Obsojen rektor.** Rektor praške nemške tehnike profesor dr. Redlich je obdolžil inženirja Smekala, da je rusofil in da so bila njegova potovanja v inozemstvo jako sumljiva. Inženir Smekal je pozval magnificenco pred sodišče, ki je rektorja Redlicha obsodilo le zaradi razžaljenja časti na tri dni zapora, oziroma 500 kron globe. Profesor Redlich se je pritožil, dosegel pa je le, da mu je bila denarna kazen za 200 kron znižana, in sicer od 500 kron na 300 kron.

— **Predavanja na vseučilišču v Črnovicah** so se, kakor poročajo listi, že pričela. Vsi profesorji, izvzemši vpoklicane, so že prispeli, in vpisalo se je izredno veliko število dijakov. Povodom pričetka predavanj je prejel rektor mnogo pozdravnih dopisov in brzojavov.

— **Zasluge dunajske pevke.** Ravnateljstvo dvorne opere na Dunaju je s pevko Selmo Kurz sklenilo pogodbo, glasom katere bo ta pevka za 70kratni nastop v letu dobila plače samo — 196.000 kron. — Koliko ljudi bi bilo s tem ogromnim denarjem rešenih iz najstrašnejše bede!

— **600letnica rojstva Karla IV.** Češki listi se spominjajo s posebnimi članki, da je poteklo 14. maja 600 let, odkar se je narodil poznejši slavni češki kralj in nemški cesar Karel IV. kot sin kralja Jana Luksemburškega in hčerke zadnjega češkega Přemyslida Václava II. Doba Karla IV., ki je bil krščen na ime Václav, ki ga je zamenjal pozneje na francoskem dvoru z imenom svojega botra, je zapisana v zgodovini češkega naroda z zlatimi črkami. Karel IV. je obnovitelj samostojnosti češke države, nje množitelj (pridobil je češki kroni del Šlezije, Lužico, Braniborsko) ter iniciator zlate dobe češke kulture (praška univerza). Kralj Karel je tudi navzlic svojemu polfrancoskemu pokolenju eden najbolj narodnih čeških vladarjev. V ustanovni listini, ki jo je izdal leta 1356, na nemško državo (bulla aurea), navetuje celo nemškim volilnim knezom, da naj se naučijo češko, sam se povsod poslužuje češčine in poizkuša celo uvesti v cerkev slovansko bogoslužje. Prekrasna Praga je po tolikih stoletjih polna slavnih spominov na dobo največjega češkega kralja, in češki narod je Karelju IV. hvaležno podelil ime »očeta domovine«, dobo njegovega vladarja pa so češki kronisti opisavali kot »zlati vek«.

— **Jubilej »Prodane neveste«.** Dne 30. maja je minilo 50 let, odkar se je v praškem »Narodnem divadlu« prvič pela Smetanova večnomlada »Prodana nevesta«. Najpopularnejša opera slavnega češkega skladatelja si je v pravem trumfu osvojila ves svet in si priborila častno mesto med najmelodioznejšimi skladbami vseh vekov in narodov. Praško narodno gledališče je proslavilo 50letnico »Prodane neveste« na posebno svečan način. Opera se je na oni večer predstavljala v »Narodnem divadlu« 632ič.

— **Tvorniški delavec — doktor prava.** Na dunajskem vseučilišču je bil promoviran za doktorja prava Emil Maurer, bivši tvorniški delavec. Dr. Maurer je bil rojen v Galiciji kot sin ubogih staršev. Devet let star je prišel na Dunaj, kjer je končal ljudsko in meščansko šolo, nato se je šel učiti v tvornico. Kmalu, ko je bil oproščen, je postal delovodja. V svojih prostih urah se je vedno pridno učil in napravil maturo, potem se je pa vpisal na vseučilišče, kjer je te dni postal doktor. Star je 30 let.

VOJNODRAGINJSKE DOKLADE ZA UČITELJE IN UČITELJICE NA ŠTALERSKEM IN KRANJSKEM.

Zaradi velike draginje je štajerski deželni odbor sklenil na zadnji seji podeliti učiteljsku za leto 1916. draginjske doklade, ki so zavoljo visokih cen vseh potrebščin sedaj pač upravičene, zlasti ker je tudi država nakazala izdatno povišane plače vsem uradnikom. Deželni odbor se je v svoji razdelitvi posebno oziral na število otrok in na družino. Določil je doklade v tej-le meri: 1. Definitivno in provizorično nastavljeni učitelji, ki imajo izpit usposobljenja, so oženjeni in imajo nad dva otroka, ki niso mobilizirani, dobijo 300 K; 2. oženjeni ne mobilizirani, do dveh otrok, 250 K; 3. mobilizirani učitelji, ki pripadajo moštvu in imajo več kot dva otroka, dobijo 300 K; 4. mobilizirani, ki pripadajo moštvu, in samo do dveh otrok, dobijo 250 K; 5. samci ali vdovci brez otrok, nemobilizirani, 120 K; 6. supletni in suplentke brez izpita 100 K; 7. učiteljice ročnih del 80 K. Kot dan za določitev stanja se je določil 1. maj. Izplača se dne 1. julija polovico, 1. septembra ¼ in dne 1. decembra ¼ doklade. Vpokojeni učitelji dobijo: oženjeni 100 K; samci 50 K; vdove, ki imajo pokojnine vsaj 800 K, do-

bijo 50 K; tistim vdovam, ki imajo pod 800 K pokojnine, se pokojnina zviša do 800 K. Glede oženjenih, izmed katerih sta mož in žena učiteljskega stanu, se še ni dognala končna rešitev. Najbrže pa ostane pri dokladi, kakor je določeno pod prvo točko.

Deželni odbor kranjski je na svoji zadnji seji dne 26. maja t. l. sklenil, da vsem deželnim uradnikom in drugim neposrednim deželnim uslužbencem dovoli vnovič enkratno draginjsko podporo v isti izmeri in v istem obsegu, kakor dne 1. marca. O ponovni enkratni draginjski podpori ljudskošolskemu in meščanskošolskemu učiteljstvu, pa bo sklepal nekoliko pozneje.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Listnica upravnistva

Na naslovnih pasovih današnje številke imajo vsi c. naročniki in c. naročnice z rdečilom napisano, dokdaj imajo list plačati. Oni, ki so poslali polletno naročnino za l. 1916., imajo priložene položnice.

Tisti, ki plačujejo po »Gospod. in kred. zadruzi« v Celju, imajo to označeno z »S. O.«

Nekateri naročniki plačujejo za leto nazaj. Takim se je, tudi če so leto plačali, vpisalo plačilo na zaostanek. Naj jih torej ne moti niti izkaz, niti priložena položnica.

Upravištvo lepo in nujno prosi vse c. naročnike, naj store svojo dolžnost nasproti listu, kakor jo mora tudi uprava vršiti tiskarni nasproti, ki zahteva točnega plačila za tisk vsake številke.

Upravištvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.
Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.
Promet do 30. aprila 1916 K 62.624-61.
Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Prva gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK

Kranj
172

razpošilja na vse strani sveta najmoderneje in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3.— dalje.

Čevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.

Za neugajajoče se vrne danar.
Meseca avgusta izide bogato ilustrovan cenik.

